

УДК 339.146. 31.01.

*А. А. Росляков,
аспірант кафедри біржової діяльності,
Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ*

ФУНДАМЕНТАЛЬНИЙ АНАЛІЗ СВІТОВОГО РИНКУ КУКУРУДЗИ ТА РЕГУЛЮВАННЯ НА РИНКУ КУКУРУДЗИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

*A. A. Rosliakov,
postgraduate in National University of life and environmental sciences, Kyiv*

FUNDAMENTAL ANALYSIS OF WORLD CORN MARKET AND REGULATION OF CORN MARKET IN EUROPEAN UNION

У статті розглядається баланс кукурудзи в світі та в Європейському Союзі. Аналізуються якісні відмінності кукурудзи в світі та особливості регулювання ринку кукурудзи в ЄС. Також досліджується світова кон'юнктура ринку кукурудзи та її вплив на ціноутворення.

This article analyses world and EU balance sheet of corn. Also, quality differences in supplied corn and particularities of EU regulation of corn market are analyzed in the article. Brief research of world situation on the corn market and its influence on pricing is given.

Ключові слова: кукурудза, баланс, запаси, виробництво, споживання, регулювання, інтервенційна ціна.

Key words: corn, balance sheet, stocks, production, consumption, regulation, intervention price.

ВСТУП

Стрімкий розвиток виробництва кукурудзи і споживання кукурудзи в світі, який спостерігається протягом останніх років є результатом використання даної сільськогосподарської культури у годівлі тварин та у виробництві біопалива. Через те, що більшість кукурудзи, виробленої в Україні, експортується на світовий ринок, постає актуальна проблема розуміння світової кон'юнктури та фундаментальних факторів впливу на ціноутворення кукурудзи. Саме тому в статті аналізується ситуація із виробництвом та споживанням кукурудзи в світі, а також дається детальна характеристика ринку кукурудзи Європейського Союзу.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Ціллю статті є проаналізувати поточну ситуацію із виробництвом споживанням та основ-

ними торгівельними потоками кукурудзи в світі та, зокрема, в Європейському Союзі.

РЕЗУЛЬТАТИ

У світі та в Європі, зокрема, споживання сільськогосподарських продуктів продовжує зростати. Але якщо споживчі звички в країнах Заходу сформувалися і харчові раціони населення є більш-менш сталими, то в країнах Азії ми спостерігаємо кардинальну зміну харчових раціонів населення. Перш за все, це стосується Китаю, Індії та країн Південно-Східної Азії, де купівельна спроможність населення стрімко зростає, і, як наслідок, зростає споживання білкової їжі. Адже відомо, що для виробництва однієї калорії м'яса яловичини потрібно сім калорій рослинної сировини, а для виробництва однієї калорії м'яса птиці потрібно п'ять калорій [1, с. 1—12]. У даному контексті одним з

основних інгредієнтів для виробництва м'яса є саме кукурудза. Така ситуація призводить до значного зростання цінової волатильності на ринку цієї культури, і вже не рідкість, коли цінові коливання на кукурудзу впродовж маркетингової кампанії становлять більш ніж 100 доларів/т. Відповідно, важливість розуміння оптимального цінового моменту для кожного з учасників ринку значно підвищується і рентабельність функціонування виробників та споживачів кукурудзи у великій мірі залежить саме від їхнього розуміння механізму формування ціни та здатності управляти своїм ціновим ризиком.

У світі кукурудза вирощується на 175 млн гектарів, і в 2012 році її було вироблено більш ніж 849 млн тонн, що робить кукурудзу найбільшою сільськогосподарською культурою в світі за обсягами виробництва. Збільшення валового збору кукурудзи з 601 млн тонн в 2002 році пов'язано, перш за все, зі збільшенням врожайності цієї культури в країнах з інтенсивним сільським господарством (9 т/га в країнах Заходу проти 4.9 т/га в середньому в світі). Тим не менш, навіть таке значне зростання виробництва на 248 млн т не може компенсувати ще більшого зростання світового попиту. Як наслідок, світові запаси кукурудзи скорочуються щороку. Якщо в кампанії 2002/2003 відношення запасів до споживання становило 20% то в кампанії 2011/2012 лише 14%. Цей феномен часткового пов'язаний із виникненням індустрії виробництва біопалива та сильним зростанням попиту з її боку. В останні роки США споживає більш ніж 100 млн тонн кукурудзи для виробництва біоетанолу.

Слід також зазначити, що через використання кукурудзи на різні цілі (кукурудза на силос, кукурудза на попкорн, кондитерська кукурудза тощо), були виведені відповідні сорти цієї культури. Найбільш популярною в світі є кукурудза на зерно. Саме кукурудза на зерно і буде предметом нашого дослідження.

Окрім того, у сучасному виробництві кукурудзи постає проблема використання генномодифікованого насіння. Загалом, світове виробництво поділилося на дві основні зони. У країнах Європи та СНД вирощується переважно негенномодифікована кукурудза, а в інших частинах світу, і, насамперед, в Північній Америці та Африці генномодифікована кукурудза. Хоча на даний час не існує єдиної думки стосовно безпечності вживання генномодифікованої продукції у їжу, більшість країн світу взяли курс на вирощування саме генномодифікова-

ної кукурудзи через її більшу врожайність та більшу стійкість до посухи.

Трьома основними галузями використання кукурудзи є: годівля тварин, яка є основним напрямом споживання кукурудзи в світі (близько 2/3 кукурудзи споживається саме у годівлі тварин); споживання в харчових цілях (особливо це актуально для країн Африки та Латинської Америки, де існують давні традиції харчового споживання кукурудзи) та споживання переробною промисловістю, включаючи виробництво крохмалю та біоетанолу.

Звертаючись до ситуації, яка склалася з кукурудзою в Європі, слід відмітити, що Європейський Союз історично є зоною дефіцитного виробництва кукурудзи. Лише дві країни в складі ЄС виробляють істотно більшу кількість кукурудзи, ніж споживають, а саме Франція та Угорщина. Необхідно зауважити, що впродовж останніх десяти років траплялися кампанії, коли виробництво кукурудзи в ЄС співпадало із рівнем споживання, але така ситуація спостерігалась лише в 2002/2003 та в 2003/2004 роках. Тобто, можна з впевненістю стверджувати, що в ЄС спостерігається структурний дефіцит виробництва кукурудзи. Саме тому Європейська комісія, маючи на меті забезпечення інтересів як виробників, так і споживачів, прийняла постанову щодо організації ринку зерна. Цілями даною постанови були стабілізація цін на кукурудзу шляхом фіксованого режиму допомоги виробникам кукурудзи та встановлення правил режиму торгівлі з третіми країнами. Результатом впливу даної постанови на ринок кукурудзи у Європейському Союзі стали наступні впроваджені міри.

— Встановлення інтервенційної ціни.

Інтервенційна ціна є мінімальною гарантованою ціною. Держава через своїх ринкових агентів, які визначаються кожною країною учасницею окремо, має можливість купляти кукурудзу по встановленій ціні. Це є механізмом підтримки фермерів, адже в разі падіння ринкової ціни нижче інтервенційної, держава викупляє кукурудзу по інтервенційній ціні. Завдяки цьому механізму ціна на ринку ЄС рідко знижується нижче мінімальної гарантованої ціни. Однак, через курс на лібералізацію ціноутворення, інтервенційна ціна знижувалася з року в рік і на даний момент встановлений рівень не має ніякого впливу на ринок через те, що ціни на ньому значно вище.

— Митні міри підтримки.

Згідно з вищезгаданою постановою (Європейської комісії № 1249/96), митні тарифи на

імпорт кукурудзи встановлюються через кожні 15 днів та публікуються в офіційному журналі ЄС. Розраховується митний тариф наступним чином: якщо світові ціни нижче за внутрішню ціну ЄС, то визначається митний тариф, який складає різницю між цими двома цінами. Така система дозволяє уникнути цінової конкуренції з боку інших країн на внутрішньому ринку кукурудзи.

— Застосування принципу аббатіменто (виключення) для Іспанії та Португалії.

Вслід за вступом цих країн в ЄС, Іспанія та Португалія виявилися ізольованими від світового ринку кукурудзи митними тарифами ЄС. Оскільки ціна на кукурудзу на ринку ЄС була значно вище за ціну в третіх країнах, то Іспанія і Португалія зазнавали б значних економічних збитків. Для уникнення даної ситуації Європейська комісія прийняла постанову (№ 1839/95) згідно з якою цим країнам дозволяється імпортувати кукурудзу за зниженими митними тарифами. Квота на такий імпорт для Іспанії становить 2 млн тонн на рік, а для Португалії 0.5 млн тонн на рік.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи, можна сказати, що світовий ринок кукурудзи обмежений у розмірах запасів даної культури. Крім того, попит зростає швидше за виробництво, що веде до високої цінової

волатильності та збільшення закупівельних цін в довгостроковому періоді. Ситуація в Європейському Союзі дуже складна, через те що спільнота цілковито залежить від імпорту кукурудзи. Лише Франція та Угорщина не в змозі задовільнити попит ЄС, саме тому для України цей ринок збуту є найбільш привабливим, враховуючи географічну близькість та відповідність якості української кукурудзи вимогам ЄС. У подальшому попит на українську кукурудзу в Європейському Союзі буде лише посилюватися, а можливість створення асоціації з ЄС дозволить українським аграріям, крім гарантованих каналів збуту, отримати ще й більш високу ціну за їхню продукцію через зниження митних бар'єрів.

Література:

1. Pisani E. Le monde, pourra-t-il nourrir le monde? Et l'Europe garder ses paysans? Les défis de l'agriculture au XXIe siècle // Lecons inauguales du Groupe ESA. — 2004. — 1. — 12 p.

2. Matthews A. How Might the EU's Common Agricultural Policy Affect Trade and Development After 2013? // ICTSD. — 2010. — 1. — 34 c.

3. <http://www.fas.usda.gov/psdonline/psdquery.aspx>

4. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/agriculture/data/database>

Стаття надійшла до редакції 15.03.2013 р.

ДО УВАГИ АВТОРІВ!

ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ТА ОФОРМЛЕННЯ МАТЕРІАЛУ:

- відомості про автора (авторів): ім'я, по батькові, прізвище, вчене звання, вчений ступінь, посада і місце роботи, службова і домашня адреси (з поштовим індексом), контактний телефон;
- УДК;
- назва статті мовою оригіналу та англійською мовою;
- коротка анотація (2—4 речення) мовою оригіналу та англійською мовою;
- ключові слова;
- текст статті повинен мати такі необхідні елементи: вступ (формулюється наукова проблема, ступінь її вивченості, актуальність тієї частини проблеми, якій присвячена стаття), постановка задачі (формулюються мета і методи дослідження), результати (викладається система доведень запропонованої гіпотези, обґрунтовуються наукові результати), висновки (вказується наукова новизна, теоретична і практична значущість результатів дослідження, перспективи подальших розробок з цієї теми). Розділи повинні бути виділені;
- обов'язковий список використаних джерел у кінці статті;
- обсяг статті — 12—25 тис. знаків (як виняток, не більше 40 тис. знаків);
- шрифти найпоширенішого типу, текстовий шрифт та шрифт формул повинні бути різними;
- ілюстративний матеріал повинен бути поданий чітко і якісно у **чорно-білому** вигляді. Посилання на ілюстрації в тексті статті обов'язкові. До графіків та діаграм мають бути подані таблиці, на основі яких вони збудовані;
- разом із друкованою статтею треба подати її електронний варіант на CD носії або електронною поштою. Файл статті повинен бути збережений у форматі DOC для MS Word. Схеми, рисунки та фотографії слід записувати окремими графічними файлами форматів TIF, BMP, JPG, в імені яких зазначається номер ілюстрації у статті, наприклад pict 4.tif.

Редакція залишає за собою право на незначне редагування і скорочення, а також літературне виправлення статті (зі збереженням головних висновків та стилю автора). Надані матеріали не повертаються.

Адреса редакції: 04112, м. Київ, вул. Дорогожицька, 18, к. 29
для листування. 04112, м. Київ, а/с 61; ecopomy_2008@ukr.net
Тел.: (044) 458-10-73, 223-26-28, 537-14-33